

DIN VIATA FAMILIARE A ROMANILORU.

A micii de casa si partisanii fameliari.

Romanulu incepú de timpuriu a cunoasca dul ceti'a charului amicitiei. Elu numiá pro acela, carele prin legatur'a delicatiossei sale aplocari, i-se facuse aseminea unui consagianu — familiariu (familiaris), si legatur'a cea strinsa amicesca cu densulu — necesitate séu necessitudine (necessitas seu necessitudo), cuvente care de indestulu areta, cumu sciau pretiul romanii pre amicii soi. Acésta amicetia si-luá inceputulu adeseori in anii prunciiei din seola, precumu a fostu ceea intro Cicerone si Atticu (Corn. Nep. v. Attic V) si remanea statoria preate totu cursulu vietiei. Amiculu de casa luá nu numai din tote selenitatile fameliarie precumu erau: botéziunea prancelloru, insuratiunea fililoru ori maritorea filieloru, emanciparea unui filiu, investirea lui cu tog'a virile, intrarea in vreunu, postu onorificu, ingropatiunile etc. si elu era invitatul si la tote consuaturile fameliarie. Elu pacia cá marturu, cá tutoru, cá plenipotentu, elu castigá voturi amiculu seu, lu-insociá cá candidatu, si perorá pentru dinsulu inaintea judeciului. Romanii amici luau parte la olalta si intro forma, la luezurile statului, la proiectele ce erau a se face in senatu, la conciniunile poporului si la intreprinderile belice. Cu unu cuventu viati'a a loru doi romani fruntasi, uniti prin legatura amicitiei, era in celu mai intimu modu intretiesuta, asia catu legundu istori'a vietiei (biografia) unuia e usioru de a cunoasca si pre celaltu. Intreg'a constitutiune a poporului romanu continua legatura in carea traiau romanii unu cu altii, patriotismulu celu cal-

durosu, libertatea aceea, carea nece pre unulu nulu lasá a intreprinde ceva fora de a pretende ajutoriulu celuilaltu, catu de multu nu adaugean la unirea spiriteloru consentitorie. Inse dupa ce post'a de a domni s'a incubatu in Roma, dupa ce la urma i-a succesu unuia singuru a se face domnu preste toti ceialalti, a scadiutu din florea sa intim'a si sincer'a amicetia, si numai egoismulu o mai inchia, inse curundu o si desfacea. Rom'a le-a perdutu tote, pierdiendusi a sa libertate! Fiemu iertatu in grati'a compendiului a mi crutiá ostelnel'a intru aducerea argumenteloru in privinti'a acésta si ajunga numai memorarea frumaseloru scripturale lui Cicerone despre „Amicitia“, precumu precumu si epistolele lui catra amiculu seu Atticu. Acea inse se nu se dá uitareí, cumca familiarulu petrecea adescor dile intregi in cas'a si in vill'a amiculu seu, unde lucrá, studiá, convorbia, si se consultá de inpreuna cu densulu.

Romanulu concludea amicitia nu numai cu concetatianulu seu, ci si cu strainii, carea legatura conelusa cu strainii se numia: ospetaretate (hospitalitas). — Este sciutu, eumea pre acele timpuri nu erau cunoscute ospetariile publice (hirturile, hanurile), asia dara era de lipsa a castigá amici in locurile straine, la carii se soia de ase abate, si caror'a li se reintorcea cu dat'a ocaisine inpromutulu. Spre a face neuitata legatur'a amicitiei acestia se sierbiau cu anumite semne, ce se numiau semnele ospetaretatei (tesserae hospitalitatis), care treceau dela parenti la filii si nepoti. Aceste semne custau uneori dintru unu lemnu despicatu in doua, a carui uu'a parte se pastrá la celalaltu dintra amici; alteori din nesce tabule de lutu, pre cari era depinsu loue ospetariulu

(Jupiter hospitalis) cu una inscriptiune; acésta la despartirea amiciloru de catra olalta se despica, si fiecare luá cate unu frustu la sene. Spre a da o mai mare valoare, ba chiaru o sántitate acestor legature amicesci, se credea cumca insusi Ioue aru fi soutoriulu loru, si cumca vetemarea acestoru invoicele o aru pedepsi aspru.

Romanii pretuiiau forte multu aceste legature amicesci cu strainii. Pentruca, de una parte intensele intreprinderi, negociulu celu latitu, bunurile ce le posedeau in strainate; caletoriele cele dese ce le faceau din respectu catra scientie, precumu si in lucrurile diplomatice, li o facea acésta de neaparata debuentia; de alta parte cautau in departatele amicitie onore, gloria, si totdeauna ceva folose*). Cei avuti tieneau in palatiile loru case anumite pentru ospetii straini, care erau totdeauna deschise pentru primirea loru, si cu tote cele necesaria provédute. Romanii paziau la inceputu obligatiunile amicitiei asia de strensu, incatu de se templá cumva cá cei obligati se devena in contactu pre uscatu ori pre mare, n'o faceau acésta nainte de a renuncia de tote obligamentele ospetaletei. Liviu 25 18 ne nareza una istoria interesante in acestu obiectu din tempulu belului II. punicu. Era dupace romanii sau facutu autocratii mai atóta lumea, credeau cumca nu mai suntu detori a oserbá aceste obligamente. Dela Sulla incoce incepura fruntasii romani a caletori cu propriale sale spese, obligandu unde ajungeau pre locuitori, cá se le de quartiru, preiuncture, si alte prestatiuni. Postumiu a fostu celu de antaiu, carele in a. U. 519 a pretensu acésta delo cetatianii din Praeneste (Liv. 41.1). De aci nainte puciau le a mai pasatu de ospetalete, seu tocma nemicu.

S. S. M. i.

*) Se ascultamu ce dice Cicerone off. 11. 18. Est valde decorum patere domos hominum illustrium illustribus hospitibus. — Est autem etiam vehementer utile iis, qui honeste posse multum volunt, per hospites apud externos populos valere opibus et gratia.

CUVENTARE

dise la Dedicatiunea Podului de intre Hatiegu si Orlea S. Maria inchinatu numelui „Bordolo“

A Escelentiei Sale Maresialu Campestru si locotitiu gubernatoriale Tieri Transilvaniei

Bordolo

Cavaleru de Boreo in a. 1854 14/26. Opt.

Marite Domnule ocarmuitoriu alu cercului acestuia, prea stimatiloru Domni, si prea iubitoru frati reprezentanti poporului Tierii Hatiegului!

In sant'a di de astadi v'ati adunatu aici, ca se intocmiti o sarbatoare patriotica de numele vostru pre-vrednica; si oieptulu pe carele lati alesu spre inaltierea serbatorii dilei de astadi — este acestu podu nou, acestu podu cu maiestria intocmitu, taro comodu si placutu; — acesta e ostenéla maniloru vostru — acestu e castigulu vostru de in anulu trecutu midilocitu prin intiept'a povatiuire a M. Domnu ocarmuitoriu alu cercului acestuia si a celoru lalti Domni mai mariloru vostri; — acesta e baiera, carea ve leaga la olalta pe voi fii aceiasi mame despartiti prin acésta apa mare a Streiului; — acesta este mediloculu prin carele cu indemana alergati diua si nóptea la oraciulu vostru Hatiegu si unii la altii ca sa ve castigati cele trebuintiose, si ca se va bucurati de indemanare, pe acesta se inainteadia negotietoria si se inpreuna cu vecin'a tiara, Romania.

Catu de scumpu e vóne podulu acesta, ati sentitu in anulu trecutu, candu fara elu erati despartiti ca intro tiara straina preste mari despartata.

Iara astadi salteadia inima tuturoru de bucuria, ca cu ajutoriulu lui Dieu dandu mana, vopórele Tierii Hatiegului, cu prea stimatii Domni deregatori sub simbolieulu scutu alu inaltiatulu nostru Imperatu „cu puteri unite“ ati invinsu acésta apa mare, redicandu acestu podu maretu, si densa acumu murmurandu decurge fara stricatiune pe suptu picioarele noastre!

Si ca bucuria vostra se fie deplina, spre dovedirea credintiei vostru cei neclatite catra Inaltiatulu nostru Imperatu si catra legiuitulu lui guberniu, si spre aratarea iubirei si alipirei vostru es purtati in inima catra Escelentia sa „Bordolo cavaleru de Boreo I. maresialulu

Campestru si locotiitoriulu Serenitatei sale gubernatoriului Tierii, carele mai inainte de 3 septamani au onoratu cu trecerea sa acestu podu si siau descoperitu placerea si recunoscintia pentru ostenelele vostre puse aici; — si voi astadi, cu buna invoirea Eselentiei Sale, ati hotaritu cu o gura si cu o inima ca podulu acesta de adi incolo, de voi si de fii fiiloru vostri in ani nepomeniti sa se numéscă „Podulu Bordolo.“ —

Pucinu lueru e inelulu, inse puternicu este, pentru ca prin inelu mirii intre sine isi arata credintia cea statornica ce apromitu unulu altui pana la mörte.

Pucinu oieptu e o floriceia ce o rumpe o mana frageda, si o oferédia de suvenire alesului seu, inse aceea floriceia veseedita vadesea iubirea cea impreuna si in inimile departate.

Pucinu lueru se vede a fi si podulu acesta fatia cu inalta persóna a Eselentiei Sale D. gen. „Bordolo cavaleru de Boreo cui ilu inchinati:

Insa o taina prea nobila de reverintia, de ali piro si de amóre catra Augustulu nostru Monarchu, si catra legiuitulu acelaia guvernü acoperiti in numele Eselentiei Sale Bordolo de Boreo a locotiitoriului Tierii, cu acestu podu impreunata. —

Asia se si cavine, ca parintiloru patriei se le insemnamu monumente de neuitare, ca trairdu se fie ca cumu aru petreco cu noi, iara dupa mörte se remana nemuritori intre noi.

Iata — asia au lucratu strabunii nostrii. 1700 ani säu stracuratu, de candu 1-a data Marele Traianu Imperatulu romaniloru, ca unu erou alu tempului seu au pasitu pe drumulu ce trece prin otarulu acesta alu S. Mariei, si acela drumu si adi e drumulu lui Traianu; si 2000 de ani au trecut, de candu Oroles era Imperatu pe aici si cetatea lui, de sau si pustii u, loculu invescutu in ruine totu pörta pana astadi numete „Orlea“: Iata — asia, si podulu acesta de e si supusu stricatiunei, totusi, pana candu va fi aici podu, in veci va fi podulu Bordolo, spre eterna memoria, cumea subu cerasenlu scutu ala Augustei case Austriace, dupa risipirea furtunelor fatale, au avutu Transilvania, si cu densa Tiara Hatiegului langa gubernatoriulu Tierii in decursu de mai multi ani unu prea intieptu si prea bunu locotiitoriu parinte pe Eselentia sa maresialulu campestru Bordolo cavaleru de Boreo. —

Deci marite domnule oearmuitoriu alu cercului acestuia — si prea stimatiloru Domni si prea iu-

bitiloru Frati, siindu ca cu puteri unite töte se potu deplini, cele omenesci; asia si Dumnedieu — pre cumu Religia ne invatia — unitate in cugetu intru bunele intentiuni postesece dela noi, ca sa fie primita cererea nostra.

Cu o gura dara si cu o inima se inaltiamu eucernicele nostre dorinti catra ceriu, si se postimu ca Domnulu Dumnedieu se vecinicesca pe Augusta casa Austriaca, subupuindui pe totu inimiculu si dusmanulu, si pe santitulu si apostolicesculu ei Tronu se domnéscă iu pace, cinstitu si sanetosu intru ani indelungati, Inaltulu nostru Imperatu Franciscu Iosefu I. — ca subu a densului parintésca aparare se petrecomu viatia lina si fara galeiava, intru töta buna credintia si curati. —

Asiderea sa tiie Ddieu si pe Imparateasa, mama nostra Elisabetha!

Se tiie Dumnedieu pe Serenitatea Sa gubernatorulu Tierii acesteia Principele Carolu de Schwarzenberg.

Se tiie Dumnedieu pe Eselentia Sa locotiitoriulu Serenitatei sale gubernatoriulu Tierii Bordolo cavaleru de Boreo, si nu intru atata acestu podu ci intentiunea amörei si a aliprei poporului Tierii Hatiegului sa le primeasca.

Se tiie Dumnedieu pe Inaltulu c. r. comandante alu districtului acestui Prea Meritulu Domnu Colonelu de Nagy din preuna cu toti Domni cu-ajutorii sei. —

Se tiie Dumnedieu pe Meritulu Domnu oearmuitoriu cercului acestuia Ioane de Dombay, carele pentru servitiulu seu celu acuratu si fidelu catra statu aratatu, si cu cruce de auru dela Inaltista sa Majestate ase decora in anulu acesta sau invredniscitu. —

Se tiie Dumnedieu pe conluceratorii comisarii subalterni ai cercului acestuia Domni Stengel, Wagner, Strimbulu si Gelth, si pe Dni adjunetii sei care ca nisece parinti buni, voitori de binele si de cinstea si de indemana poporeloru Tierii Hatiegului au medioloçitu acestu podu maretiu. —

Se tiie Dumnedieu si pe Inclitulu magistratu alu orasiului Hatiegu, carele in fruntea Tierii Hatiegului orasenesc au pasitu, si au midiloçitu publica si solemnä acesta sarbatöre Patriotica de astadi, si au deschisu modu de a se manifesta inaintea Inaltiatului c. r. guberniu, si a Eselentii Sale D. gen. Bordolo cavaleru de

Boreo — cata supunere amóre, si alipire pórtá locuitorii Tierii Hatiegului, incatu si Baera cei impreuna, castigulu osteneleloru sale de unu anu adeca podulu acesta 'le offeredia Eselentiei sale cu amóre — si se descopere cai voru purta numele ca unu seumpu odoru“din neamu in neamu.

Dis'am St. Moldovanu, vicariu.

8N8 TESTAMENT8 PAP8I —

Námai 20—30 ka aчеста шí Romъnia пэ ва шáí жьлi, дшврькать дп долiзлз пензiнцeй. —

Пэвлiкареа лэи са фькьтэ аша:

„Цiвдекторя цiнзтэвлi Тэтовей. Nr. 2149 сь пэвлiкь спре ошштеаска штiицъ тестаментэа рьнос. Nova Nivlae Poшка Kodreanz.

TESTAMENT.*)

Бiне фачереа шí дорiнда де а ведеа патрiеа теа пьсь пе о кале де ферицiре мáи статорникъ, аз фост дiн фраида теа копiэриэ шí ва фi пьтэ ла чел дiн зрмъ мiнэв ал вiедii меле, сiнгэра

*) Ачеста тестаментэ шí се дшпэргьшеште пе лэнгъ зрмьтореде:

Делыгъ Прэты 15 Октябре в. Домыле Редактор! Бiневоидiа прiими дела мiне аичи зьлтэратэвлз тестаментэ дiн Бляетиэвлз офiциэлз ал Прiнципатэвлз Молдавiей де сьв Nr. 45, шí аэл оэвлiка in Фоiа пентрэ мiнте, iнiтэ шí лiтератэръ, ка сь сэрвэскъ де о парте де докзмэнтэ iсторикъ постерiтэдиi, шí де алта де кондэкторiэ, де моделэ шí де есемпэл тэтворэз ромънилорэ аматорi де прогресэвлз шí ферицiреа патрiей ш'а нациэней лорэ дп кэлтэра моралэ, епiрiэвлз шí iнделентэвлз атьэз дiн Прiнципате, кьтэ шí челорэ де прэсте Карнаци; пентрэкъ ноi авемэ аиче мэлди ромъни дшсэргiди, дiнгре карii знии ар фi аилекэди in бреле злtime а ле вiедii лорэ ашi хьрэзи о парте опi шí тóгъ авереэ лорэ дп iнтересэвлз ферицiриi патрiей ш'алз нациэней, дар де о парте лiнциэвлэ есемпеле, кондэкторiи шí моделэвлз, шí де алта кондэши фiиндэ де пьсторii епiрiтелорэ грешенитi, прэзишорэ аэлнекъ ашi сакрифаче вэзпiриэ лорэ дп фолосэвлз тьнъст. дшкiнате дэнь есемпэлэ мáи мэлторэ пепревететори, дiн венiтэвлз хьрора сь сьздiнэ ашi шí сь штрескэ пе ла ачелеаши тьнъстiри шí прiн тошiiле лорэ тэрте дшгреци де вагэвлзи грешенитi кэ сконспi вэньтэре, дшвенiшторiе шí конгрэриэ iнтересэвлз нациэналэ шí патриотикэ, — карii вагэвлзи ашi дшрентэ рекзшоштиндъ кьтэ патрiа чей сьэере шii штэреште, сь дшартэвлз дiн ачелеаши венiтэри

идеэ че тэ ва дшделетничи, чоркэриэ знеi вiедii мáи мэлт де 40 де ани, дшвлэзiте дп мáи мэлте дшпрециэзэри, тэ дшкредiндарэ кэ нимикэ пэ поате фi статорник аиче прэ пьтэнт, тоате сьнт тре-кьтоаре, тоате сь пероак дп праф шí пэзэере, авереэ, рангэри, тэрири, тоате сь штэрг шí пер ка склiпiреа фэцдерэвлз дп нор, шí дп лок сь адэкъ омэвлз мэлдэшiре шí ферицiре пе каре ле кэвтэ пе дшчетат, дi прiчинэск мii де дшгрiжiри, кiнэри шí дэреpi, дштрэи кэвлэнт, тоате iвлэзиэ пьтэнтешти, атьт мэлдэшiреа кьт шí дштриэ-тареа сь дшфэндэ дп шортэнт, аколо е термi-пэл вэкэриэ, кiнэрилор шí ал дэрепилор пьтэнтешти; дешертэчiэнеа дешертэчшiлор, шí тоате пэ сьнт де кьт дешертэчiвни; сiнгэре пэмай вiртэтеа шí вiнефачереа сьнт петрекьтоаре кьчи еле пе зртеэвлз шí дiнколо де шортэнт, вiеада поас-тэръ, пентрэ ачел че о шtie прэцви пэ е алта де кьт о тристэ шí греа еспориендэ а овiектелор че пе дшпрецэръ, фiекаре дiн ноi о петрече кьпэ-тэнд пэдиэвлз авере, пэдиэвлз штiицъ, пэдиэвлз дш-делентэчiэне шí дшвэтрэнеште, моаре токмай а-тэчэ кьнд сь прэаэрэ а профiта де чееа че аз кьпэнтат: кэ тоате ачесте де даторiа фiе кэриэа ом есте а сь дшделетничи прэкьт пэтиндэ дп iартэ де ферицiреа шí вiнеде оменiриi, шí мáи пэ оесэире де ферицiреа шí вiнеде нациэсале, цiиндэнтэ де ачест прiнципиэ дп тот кэреэл вiедii меле, тэ ам сiлит прэкьт ам пэтэт шí прэкьт дшпрециэзэриэ маз ертат, а дштинде о тьнъ де адiсторiэ ла тоци ачей дiн компатриотиi мей, каре авеэл тревэиндэ де адiсторiэла мэз, нам гонiт чiнестри, рангэри, лэ-кэзри, де шí мiжлочеэ меле адеце опi дшi дiс-кiдеа калеа, пентрэ кэ кэпоштеат дешертэчiэнеа лор, шí кэрселе че адеце опi се дштинд оменiлор, дешенитэнд дп еi амбидiе, нам дешэргат прэ кьт са пэтэт де а пэ кьдэ дп ачеле перiкэлоасе кэре, вшiоинд кэ ачесте а да пiлдэ кончетэденiлор мей, дiнгре карii мэлди авьнд мáи пэдиэ мiжлоче де кьт мiне, сь дшгрэчээз дп лэке шí кэлтэеле зь-дэрниче, фэръ а прэвидэ мáи де парте дп вiгорiэ, сiнгэра теа пэчере ера де а конворэи адеце опi кэ оаменii дшвэцэди, шí еспериенди, а ле фаче мii де дштрэвэри аспра ачелор лэкрэри, пе каре дiн

але хьрэзиторiлорэ контра патрiей ш'а фiилорэ опi стрэнеподiлорэ хьрэзиторiлорэ, тэвэзрэндэне дiнiл-теа iнгернъ прiн жэфэри шí аменiндэри кэ тóрте кiарэ дп ветреле пóстрэ егрэвлэно, дэвлэктм ла ани 1821 шí 1853/4.

попорочіеа mea, ши дитъмилъриле вените асъпра масеі пъриндешті, нъ ле кьноштеам де феліз, кьчі апар отълаі кареле трынд дн лъме, нъ кьноште зчееа че ар тревзі съ кьпоскъ фіенте каре от, ши ваі де ачеі пъринді че нъ съ джуріжескъ де възпа крештере а копілор лор, десвълндъле прін стъдіі факълтъділе інтелектъале спре але пренара, а ла опі каре джуріжизраре съ оагъ фі тьдъларі фолосіторі аі знеі възне содіетъді. Адесе опі кьндъ аззіам корвндъсъ деспре поноаръ ши дрептаріле оменіреі, деспре інстігъділе ши чівілізациеа щерілорі стрейне, гьндеам ла попорочіта старе а патріеі ме ле дорінд джвзньтъдіреа соартеі еі; ідеіле ачесте пенвіндъті педжедеа кь поате джкьрнд ши Молдова съ се възкьре де о соартъ маі феріче, ть фькьръ а ть окъпа маі кь тьлтъ серіозітате деспре планъа че де тьлт тімп хрънеам дн ініма mea, де амі регъларісі авереа дн фолосъа овнтескъ ал патріеі ме ле: Дечі дн нъ ме ле соінтеі Треімі ал татълаі ши ал Фіізілаі ши ал соълтълаі Дъх, джкьноштиндъзъ прін ачестъ а mea де не зрть роіндъ, кь дакъ дін днтемпларе преа пзтернікъа Дъмнезъ нъ ва воі амі лъпді віада ла съ ть възкьр ши еъ де репаштереа ши дн фолоріреа патріеі ме ле, чі маі днаінте ть ва кіета кьтръ еа, атъчечеа тоагъ авереа mea тішкьгоаре съ се регълезъ дн кінъа зртьторіа.

1) Коппатріодіі меі молдоромъні фінд кь паз пзтат кьноште кьтъ възътареа че поате адъче содіетъдіі прін непъсареа ши педжуріжіреа че пьлъ акъм о авъръ деспре крештереа сексълаі фемеіескъ, каре крештере есте темеіла чол маі статорніа ал зніі содіетъді віне організате; кьчі джъдар съ сілескъ зніі а німічі не фемеі деспрегъіндзі дрептаріле еі; еа аз фост ши пзрзреа ва фі парте інтімъ а неамълаі оміпескъ, товършндъ педъспердітъ а отълаі, еа дн прінчінеште челе маі маі възкьршіі ши маі віі дърері, дн дн деамітъ ла віртъте, дн дн шіінде спре відіі, дн дн ер пьзиторіа ал копілоріеі, ідеалъа тьредъ ал жвніеі, обіектъа челор маі віі афекъзні але отълаі, вісъя некърмат ал віедіі сале, тьнгъереа, спріжінъа вьтрънеділор, фемеіеа есерчеазъ асъпра отълаі пенчетат о джуріжизраре, дін каре еа нічі одагъ нъ съ ва нътэ дн лътъра; аша дар авънд фемеіле о асфеа де таре інолзіндъ асъпра оаменілор, де ла сінемі съ дн дн еде кь дн дн лъле о крештере възъ днтееетъ не віртъте, дн лъсепіндъле тот одагъ ши кінъа віедъіреі, нъ рьтъне дн дн еалъ кь атъчече содіетатеа ва лъа дн тогъа

о алъ префачіре. Не ачест прінчініа днтееіндътъ ши авънд джуріжіре кь тьлді поате дін компатріодіі меі съ вор пилъзі, ласъ 6000 галвіні дін тогъала mea авере пентръ дн фіндъарезнеі скоале де фете аіче дн Бьрлад, каре ваі съ стеіе кь до възндъ пьтъла авъл 1861 спре споріреа капіталълаі, ши атъчечеа съ се дн фіндъзъ зп асемеінеа анезътънт, пькът лзі Дъмнезъ ши оаменілор, съъ нъме де скоала лзі Нікълае Рошка Кодреанъа, пентръ дн въздътъра фетелор знде съ вор дн е интерне адекъ кь шедереа, храна ши тоате джуріжіле дн лъвптръа, пьлъ ла 15 копіле ромъне де падіе де опі че старе ши треаптъ, дар каре ар аві тревзіндъ де зп асемеінеа ажъторіа, пьртънд тітлъ де сгінендісегеле Інстітътълаі Кодреан, іар пентръ естерне саз ачеле че вор вені де афаръ съ дн вездъ, скоала ка фі пьвлікъ ши дескісъ пентръ тоате. Обіектеле че съ вор провъне дн ачест ашезътънт се фіе зртьгоареле.

А) Прінчініле леціі крештіненші днтееете не моралъа Сънтеі Евангеліі ши не догмеле креліндеі дн тръ тоагъ днтіндеа лор, потрвіт кь вьрста ши сексъа, кьчі о фемеіе фьръ де реаліде нъ есте де німіка.

В) Штіінде ле елементаре, адікъ четіреа, скріереа, граматіка, географіеа, арігметіка, історіеа зніверсалъ, іаръ маі кь деосевіре а патріеі.

С) Дн ереа ізвоаделор де господъріе, фелізріте кьсзъгьрі іші кроіеле, спьлтъоріі, дн тот дн дн елесъа спьлтъріі, меншешъгъа възкьтъріі, дн тръп кьвьнт тот че е неапърат, спре а фі възне господъріде, възне содіі, ши възне татъе копілор, кьчі ваі де фемеіа че есте десвъркъатъ де ачесте джсзшніі, ши апар де віеада ачелъі че о ва аве о де содіе.

Д) Тоате ачеле маі сзспоменіге штіінде ши меншешъгьрі съ вор провъне дн літъва ромъсеаскъ.

Е) Спре подоава сексълаі фьртос, съ ва дн възда літъва франдезъ ши ачча італіеанъ, облігате спре а нътэ ворвіі ши а скріе.

Ф) Каре дн тръ сгінендісегеле ачестзі інстігът съ ва осеві ши ва фі чеа днтъіеа атъгъ ла дн въздътъръ кьт ши дн морала нъртаре, съ і съ деіе де кьтръ епітропі 50 галвіні ла еміреа еі дін скоалъ; ла ачечеа че ва фі а доза данъ чеа днтъіеа, съ і съ деіе 30 галвіні ши ла ачечеа че ва фі а 3-а съ і съ деіе 20 галвіні тот ла асемеіне казъ:

С) Професоріі, професоріде ле, прекът ши

професоріи класелор французь мі італіань вор оі тоді ромъні мі ромънче де пажіе, кзноскьторі пре віне де лімбеле мі штіінда че воръ пропъие кз атестатърі взие, кз морал мі зел патриотік.

2) Лас фондъ тот пентръ сколаъ 2000 галвіні дін аа кърора пеніт съ се ціе 2 професорі кз 2 катедре, зна де лімба французь мі зна де лімба італіань, адъгате кьтръ класъа Кодреан. ла сколаа пьвлікь дін Бърлад, фондат де рьнос. брателе тез Георгіе Кодреанъ, днесъ дореск дін інімъ ка съ оіе съв о маі вьнъ администраціе де кьм прівеск кз дндестъль тьхпуре пенітъа фондъліз лъсар де брателе тез; кьчі пьмаі атънча са р пьте дикраціа комнатріодіі мі четъценіі де а ацътора сколаеле, іаръ ла дін контра ласъ дренгате епітроніор а реклама ачесті вані мі аі адъгта кьтръ фондоелъ осніталълі, пентръ ачестъ съвршнѣт ва авед дренгате оіе кареле четъцау ромън а реклама дн кспріндеа ачесті тес-тамент: днѣіндуареа мі дінереа дн вьнъ старе ачелор кспрінсе дн ел пентръ сколае.

3) Де пьзате орі дн віада теа пьлвсаат а словозі не цігані де съв ровіе кзноскьнд пре віне, кз ачест дрѣт че пьаз днсъннѣт оаменіі аспра оаменіор е зна дін челе маі анъсътоаре мі маі недренте мі кіар дн контра прінціпііор догмеі крештіненіті, тотъш оінд денрнсе дін міаа копільріе а відѣ днцъръа тез цігані, мі а оі сервіт де кьтръ цігані дънъ овічеїа пьтъпътълі; сокотііз кз авьндзі не лъпгъ міне ді воі денрнде маі віне суре амі пьте кьпъта дн віиторіме дндестълареа віецъіреі, днвъдъндзі лаорі че лъкръ тот спре вінееле лор; акъм днесъ дъпъ съвршїреа теа дін віецъ, вор репъне тоді де ла тіа пьпъ ла таре словозі, дьндълісе дін переаа теа де кьтръ епітроніі че воі пьмі спре номенїреа теа мі а віне оачерїлор пеле, че тот деазна там сіаїт а ле респенді аспъръа ла вніі днтре еї, мі анъте Марїеї Міронесъ, зна вакъ кз відеа мі ненсіе не тоатъ віада еї кьте 100 леї не ап, лзі Іонцъ мі Параскївеї естееї лзі 2 вої, о вакъ мі 500 леї Самфрїі іарън 2 вої, о вакъ мі 1000 леї прекъм мі 2 рьндърі де страїе, іаръ 2 еете а ле еї че аре, пьпъ акъм съ вор креште кз тоатъ днгрїжіреа кьвннѣт мі съ вор днвъца пьпъ ла връста де 18 лзі, кьнд атънче пьрїтъндсе съ ва днзестра, не оіе каре кьте кз 50 галвіні, лзі Енакі вьїегъа съ ва да: 2 вої, о вакъ мі 1000 леї мі 2 рьндърі де страе, Мърїніі 2 вої, о вакъ мі 500 леї, лзі Георгї кроїторїа, кз тоатъ оамїліа

лзі 2 вої, о вакъ мі 500 леї, лзі Basilio Nektianъ 2 вої, о вакъ мі 500 леї мі вн рьнд де страе, іар днкръ пентръ ачеї че аз оьзїт днїнтеа оачереї ачесті тесгамент, ка вніі че саз арътат перекзноскьторі кьтръ міне, вор репъне пьмаї словозі оьръ а лзі съ да нїміа.

4) 200 галвіні лас конїлор лзі Іоан Ізраїлъ де съ ва днцъра, мі а авѣ конїі, кьчі не дьпесъ лат оостълат де тіа дн алаа теа кз скоп де аа да ла днвъцътаръ мі аа оаче от, іар вьзїнд кз пз аре нїчі вн оелїз де пьларе ла ачѣста, лат днгресїнцат дн каспїчеле інтересърі пьтїндзі лсаоъ, кз сокотїндъ чєл пьцін аа днцъра мі а днденліні кьтръ конїі лзі ачєа че пам оост дн старе а оаче пентръ ел дін казза арътатъ, дренг ачєса поостек мі дндатореск не Длор епітронїі ка до-пънда арътацілор вані съ о дее пьтїтълї Іоан Ізраїл суре крештереа конїлор съї пьпъ ла пьрста лецїзїтъ, авьндъа мі сьнт а Длореле окротїре, іар ла вінїреа конїлор дн връста лецїзїтъ съ лзі съ деїе мі тот фондоелъ.

5) 400 галвіні лас пенодїлор тої де соръ Полїдор мі Ръкандїца оїї есрорїі пеле (рьпоетъ акъм Ворпїчєса Мърїоара Вентъра пьскътъ Ромка Кодреанъ) ка вніі че аз дндестъль аперє лъатъ де ла пьрїнци спре віецъїреа Длореле.

6) 1000 галвіні лас пентръ відїреа вної весе-дїчі кз храмъа сьнтълі Нікълзі, лънгу сколаа де естєні оснітал, спре номенїреа теа, а пьрїнцилор мі атог неамълі тез, адъотъндсе ла чїтаз вієсрїчєї не лънгу храмъа елє арътат, мі пьтеле де Ромка спре осєвіре де ачєле че маї сьнтъ кз ачєст храм.

7) 500 галвіні лас фондъ ачєстєї вієсрїчі дін аа кърора пеніт съ се днтїмїне кьлтъелєле несте тот анъа, мі съ се цїе дн вьнъ старе.

8) Ана прєакъм нїміа пз поате ої маї пьл-вє лзі Дъмпелєз мі оаменіор кз днѣіндуареа вніі анъелътът дн кареле тоді волпавїі, мі пентїнчонїі кьтръвої, аїнеїці де оаре каре днкі-пїре суре вїндєларе съ поатъ ала зн адъност днпътънатїа, внде сьнї рєканєте сьпътатє, саз съ моаръ дн лїннѣтє мі пачє, віне кьвннѣнд кьстєлє Домпълі кареле змїлє де дндарє іні-мїлє віне оькьторїлор оменїреї, прекъм мі рєспендїреа лзмінілор прїн днтълїдїреа сколаелор пь-пъвлїчє оїнд трєвїнцда чєа маї не анъратъ суре днѣлорїреа внії етат, дренг ачєса рєстъа дін то-

тага теа аворе дънъ диденциіа таі свсарътаъ ші съвршїреа неапъртелор келтаелі а ле дп-портмънтъріі ші але дезгронъріі нърпнтелі мех ші зпїреа оаселор кз але таїчіі теле дънъ воїнда са кз архерез ші тоате келтзеліе кзвенїте, прекът ші а поменїрлор теле прескрїсе де леце ші порончіте де вісерїкъ, съ се дпгресвїнде ла дескїдореа зпїі алт оспїтал аїче дп Бърлад съв пзтеле венїз ал фамїліеї теле Ропка Кодреанз кз зп пзмер де крїватърі потрївїт кз аналогїеа ванїлор че вор прїсоеї, прїмїндъс дп се волпавї ші пензїнчомї въртвї де орї каре треангъ ші де орї че пажїе.

9) Спре а съ пзтѣ диденціі кондіціе ачестї тестамент шї а съ реалїза дп тогъд воїнда теа фъръ де пічі о аватере саз ресталтзїре, съ чере неанърат, ка епїтропї съ фїе таї дпгтї взиі патриодї рошъні, персоане кз кздет, дрепдї шї ізвїторї де оменїре, де ачсеа авънд денїїна дпкредере дп Длор Ворп. Ръдъканз Росет, Суат. Емануїа Косцін доктор де медїцінъ, шї Ворп. Костакї Негреа не каре автї прїлежъ аї кзвоште ла таї швгте дпнрепїзърї кз носїдеавъ новїе сентїменте, шї чело таї оршоасе калїгъдї, дї рог дп пзттеле патрией шї ал оменїреї де а фї епїтропї шї езеветорї ачестї тестамент, стъ рїнд кз нърпнтескъ дпгрїжїре шї кз зел патриотїк дпгръ епорїреа капїталзїі, шї пзпереа дп лъраре а саз зїселор кондіціі, фъръ а се пзтѣ анъра саз кзвїнг де неадїкнцереа келтзелелор саз алтѣ претестърі прїн каре ар лїнсі не оменїреа пзтїманъ шї пензїнчомъ де зп адъност, хъръїт пензїнделор сазе, шї не тїперїме де вїїторїзл еї шї ал патрией че поате ал кзвїнгга дп сковал прїн ренъндїреа лтїнелор; кзчі воїнда теа есте ва съ се дпфїндъезъ тоате кзте ам хотъръг, кзт вор аїзїнде дънъ о дпдълеантъ шї іконотїкоасъ вїззїндъ а Длорсале епїтропїлор, фъръ а съ лъса дп тръгънаре шї пзръсїре, словозї фїїнд а дпгтра дп реладїї кз департ. дпвдътзїрлор пзвїче, шї генерала Епїтропїе а оспїталзїрлор, нептръ неапъртеле дпвзївътдїрї че ва чере тревзїнда а се фаче, черчетънд не тог анъ еноселе кз чеа таї шаре скзпнътате, ка не кзтвва съ се дпгресвїндезе вїеатзеле зьдарнїче фъръ пічі зп фелїз де режалат, прекът ачестга саз овїзвїт а се дедб пълъ дкзт, асемїне Длор епїтропїі вор фї дпнзтернїчідї ка ла дпвчїтїларе кзвд зпва дпгтре Длор съ ва съвршї дпн вїеандъ, саз пз ва таї вої а фї епїтроп, дп зпїре кз тодї

съ алеавъ незн алгъл не кареле дп вор сокотї дпсвнї Длор. Орї кареле ва вої съ овоаре прїн фелїзїте кїнхрї шї прегесте пелелїзїте кзпїндерѣа ачестгї тестамент, не кареле ех лас прїїїнд ла зп че таї преске де дпмъртзънїе лтменшї, шї пз се ва сзпзне кзпїндерїі лзі, съ фїе не ертат де мїне шї ренънзъторїс дпїїгтеа лзі Дзмпезез!; съ фїе апатема влестемат де черїс шї де пълънъг, шї сзпзс челор таї кзмпїлїе ренълътїрї але лзі Дзмпезез! Съ трагъ асвпшї шї асвпра зртамїлор сзї влестъшъл генерадїлор вїїгоаре шї зрїеа черїзлзі!! Ачестга фїїнд чеа таї де не зрїшъ воїндъ а теа пълъ акът, о дпкредїндъзъ, шї кзъ теа іскълїгъръ спре а се зрїмъ дптокмаї, шї спре а авѣ гърїеа еї. 1854 Генарїе 30.

Іскълїг, N. Ропка Кодреанз.

Ех дпхонїкзл Дсале коконзл Некзлаї Кодреанз фїїнд фацъ ам іскълїг де мартър, іскълїг, Грїгорї Іконом.

Позїтїдї фїїнд де Длзі въръл Некзлаї Ропка Кодреанз аденерїм де мартърі, іскълїці Некзлаї Гречанз Ворп, Іонкз Гречанз Ворпїк, мартър.

Дънъ черереа Дсале тесгаторїзлї адеверезъ де мартър. А. Мїхаласї Пост.

Дънъ черереа Дсале тесгаторїзлї [адеверезъ шї ех де мартър, іскълїг Банъ D. Карнїс, Іордакї Гане Суат. мартър.

Ръгат фїїнд де тесгаторъл скрїсам ачестга дънъ зїса Дсале, нептръ каре адеверез де мартър, іскълїг Тома Цїзїнкъ

Нозїтїг фїїнд де къръ Длзі тесгаторъл адеверезъ де мартър, іскълїг K. Нанъ Сард.

Іоан Кзза Комїс мартър.

Къ тесгаторъл ачестгї кодїкел ла іскълїреа лзі аз фостъ дп дпгресїтеа мїндїї, деверескъ ка медї кзлзрант ал Дсале тесгаторїзлї, нептръ каре ам шї іскълїг, Др. Лазечко Бан.

1854 Генарїе 30.

Жїздекъторїеа дїпзтълї Тъговеї.

Конїеа ачестга коладїонъндъс, шї фїїнд дптокмаї кз орїїналзл, се адеверезъ де жїзден. кз іскълїтзїлїе метвїрлор еї, шї пзпереа нечедїї.

1. Ганеа. Дънълѣд. M. Стефънескъ Меделїчер. Дїректор Енъре.

M. II-a, Nr 2148, 1848, Mai 24 zile.

AMINTIREA PRECĂV. PARASCHEVE

дн Іашіі, пі соргеа актыві лзі Петръ Парешъ
въ каре сънзе Молдова сънзе съзераніатеа
Порціі дн Г. де Молдавіа:

— Жоі дн 14 а. н. с'аз челеврат ла Іаші
сервареа ангале а Прекъв, Параскева, а кърѣи
моаште се гъсеск дензе дн вісеріка Треіерархі.
Он маре вонкърс д'ндре крѣдінчощіі де тоате
кондіцііле аз візітат вісеріка спре амі пліні дн-
кпнъчнїле лор, о практикъ реліціоасъ че дагеазъ
дн тїмпърїле веки. Дн асгъ фрзмоасъ мона-
стїре, монзмен ал евлавїеі пі ал манїфїчендеі
Домнїлзі Васїліе Лзїв, се маї пѣстрѣазъ днкъ
знеле дн обїектеле предвоасе пі интересанте, аз
каре ачест стрълзчїт фондатор аз днзѣстрат
вісеріка пі академіеа Васїліеанъ. Дн архївеле
монастїреі, се аола де асїмїне дензе съв веіе-
реа Сънтеі, Акгъл оріцінал прїн каре Прїнципъ
Петръ Пареш, аз ашезат Молдавіеа съв съзере-
антатеа Д. Порціі Отомане, пі не каре, челевратъ
Іоан Совїедкї, Рецеле Полонїеі, узръсїнд Іашїі дн
непорочїта са еспедиціе дн контра Търцілор, л'аз
арс дн 17. Септ, 1686 не неада пзвлїкъ: адре-
сїндъ къръ лозїторї кзвїнтеле вртътоаре: „Мол-
довенїлор! ведецї дн че кїн Рецеле аз сканъ де
жгъла Търцілор!“ Дн порочїре, Анзекріселе дн
деаръ пі ачеле дн Имперїла Отоман, пѣстрѣазъ
кондіцііле ачелзі акт днсънїлор, Де асїмїне
с'ар ої рнїт атзїче пі алте обїекте предвоасе
дн монастїре, фъръ опзперѣа кзраціоасъ пі па-
тріотїкъ а егзменлзі, кзреле дн ачѣеа епокъ,
дзпъ азт дрептатеа череа, ера вї дрепт Мол-
дован.

Тот дн ачѣеашї епокъ, спре а се дндепърта
де прѣдърїле Тарарїлор, не карїі ачест резнел дї
атрѣсѣс дн деаръ, днвѣцатъа Мігрополїт До-
соегетїс емігръ дн Полонїеа пі дзѣс кз сїне
архїва дела Съчѣва, вістерїеа пі моаштеа С.
Іоан Нзов, каре се днпоїі дѣреї, ла зн веку дзївъ
ачѣеа, де Мареле Император Іосѣф II, дн глорїоасъ
амїнтїре.

DIN MACSIMELE

de statu ale Romaniloru.

Sciintia de statu a Romaniloru anticї naintase
pana sub Imperatori la o culme atatu de nalta,
incatu cele mai luminate gubernio ale Europeї de
astadi inca totu mai au ce invatia dela Romani.
Atata numai, ca maesimele dupa care domnia Ro-
mani preste alte popora, era departe de legile mo-
ralei si ehiarn de ale omenitatii; maesime folosi-
toare loru, subjugatoare si nimictoare de alti, care
insa tocma pentru acēasta purta in sinesi semintia
apunerii loru, din cauza ea Nemesis si Ursitele
mai curendu ori mai tardiu isi resbunara de ei, ca
si de toti carii au lucratu vreodata ea densii. Bar-
batii de statu ai Romaniloru țineau intre altele
acestea:

Poporele la care morala eurata, datinele bune
si simple eumpanescu mai multu decațu orice legi
positive, trebuie eumpatate asia, ca se se corumpa
si destrame moralicesce, dupa care apoi se voru
subjuga mai usioru.

Se invatiamu pe poporale barbare a lua banї,
se le deateptamu palima lacomieї, pentruca se le
potemu corumpu mai cu ilesioru.

Dēca nu potemu face ca natiunile straine se
ne iubēsa, ineaї se facemu ori si cumu ea se se
urasca ele intre sine, pentruca imperiulu nostru nu
mai pōte scapa de apunere decațu singura dēca
dusmanii nostrii voru si imparechiatї intre sine,
(Tacitus Germania Cap. 33.)

Pe poporele bune si iubitoare de pace se le
subjugamu sub stēmatulu ea sunt trandave si prōste.

Cēea ce noue in contra poporaloru celoru
mai brave ne ajuta mai multu este, ca aceleaї se
nu tina sfaturi comune; pentruca asia batenduse
unulu cate unulu in contra nōstra, noi le invin-
gemu pe tōte. (Tac. in Agricola C. 12.)